

פרופ' יואב יאיר

דיקן בית הספר לקיימות, המרכז הבינתחומי הרצליה

על קיימות, טכנולוגיה ומה שביניהן

העת הנוכחית, כפי שהגדיר זאת הבמאי ג'יימס קמרון, היא רצף של "שנים בהן חיינו באורח מסוכן" (Years of living dangerously). ואכן, העשורים הראשונים של המאה ה-21 מלמדים על גידול אוכלוסייה מואץ, עיור מסיבי, ניצול פרוץ של משאבי טבע והרס סביבתי בקנה מידה גלובלי. יש גיאולוגים הסבורים שניתן לכנות עידן זה בשם "אנתרופוצין" (Anthropocene) בשל השפעתו העצומה של המין האנושי על האטמוספירה, האוקיינוסים והביוספירה. זהו עידן חדש, וברור לכול שהמשך התפתחות בווקטור זה אינו בר-קיימא ויחשוף את כדור-הארץ לשינוי אקלימי בלתי-הפיך ולאסונות טבע גדולי-ממדים.

קיימות (Sustainability), על פי הגדרתה, היא "פיתוח המספק את צורכי ההווה ללא סיכון של יכולותיהם של הדורות הבאים לספק את צורכיהם שלהם" (דו"ח ברונטלנד, 1987, האומות המאוחדות). ואכן, כפי שאמר לא מכבר מזכ"ל האו"ם באן קי-מון באשר לכורח לעבור למודל פיתוח אחר, מקיים: "We have no Plan B" [לכדור הארץ]. במילים אחרות, קיימות היא הכרח, אם ברצוננו להוריש משהו לדורות שאחרינו.

טכנולוגיה המודרנית תפקיד מרכזי בשינוי הכיוון ובמעבר לכלכלה ולפיתוח מבוסס-קיימות. פלטפורמות חלליות מאפשרות לנו לנטר את כדור-הארץ, אותו "כדור חרסינה כחלחל" (Blue Marble) ויפהפה, ולאבחן במדויק את השינויים המתרחשים בו. טכנולוגיות סביבתיות חדשניות משפרות ומייעלות את משק האנרגיה, התחבורה, התעופה והמזון, כך שטביעת האצבע הפחמנית שלנו תוקטן. טכנולוגיות המידע מאפשרות לכל אחד מאיתנו להיות מעין גלאי סביבתי, והרשתות החברתיות – על התבניות הסמויות הצפונות בהן – תומכות במהלכים חברתיים-צרכניים גדולים, אשר יכולים להשפיע ולהוביל שינויים דרמטיים בדפוסי צריכה, תחבורה והתייעלות אנרגטית. אמנם, העידן הטכנולוגי אינו יכול "לסובב את הגלגל לאחור" ולהעלים את הנזק של אותן שנים מסוכנות, אך הוא מציע תיקון, אופק ותקווה, לנו ולדורות שאחרינו.